Voorwoord

De geneeskunde, farmacologie en toxicologie hebben in West-Europa in de negentiende eeuw als gevolg van de omschakeling van empirie naar een natuurwetenschappelijke benadering een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt. In Nederland waren de leidende figuren in deze ontwikkeling de twee officieren van gezondheid F.C. Donders en A.W.M. van Hasselt en de arts-farmacoloog G.J. Mulder.

Donders en Mulder waren in de geneeskundige wereld meer spraakmakende figuren dan Van Hasselt. Het ligt in de bedoeling van dit proefschrift om het licht te laten schijnen op de in de schaduw gebleven Van Hasselt.

Toxicologie besloeg in de fysiologische geneeskunde een breed terrein; verdrinking en besmettelijke ziekten werden nog tot de vergiftigingen gerekend. Het gebruik van plantaardige vergiften ter genezing van ziekten resulteerde in tegenstrijdige opvattingen, met name wat betreft de schermbloemigen. Intoxicaties door zware metalen - in Nederland in het bijzonder door lood - kregen veel aandacht.

Het leek daarom noodzakelijk de betekenis en de toenmalige inzichten in de toxicologie te beschrijven en te evalueren. Hierbij werd gekozen voor een dualistische benadering: (i) het vakgebied toxicologie in Nederland tegen de achtergrond van de ontwikkelingen van dit vakgebied in Europa en (ii) de toxicologische kennis tegen de achtergrond van een persoon, die aan de ontwikkeling van deze kennis een bijdrage heeft geleverd.

De titel van dit proefschrift moet dan ook niet te nauw worden ingekaderd, “Alexander Willem Michiel van Hasselt, 1814-1902, de eerste docent toxicologie in Nederland” is een *pars pro toto* voor zijn plaats in de galerij van negentiende-eeuwse geneeskundige vernieuwers.